

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi eräiden pitkäaikaisesti työttöminä olleiden henkilöiden eläketuesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että ne vuonna 1941—1947 syntyneet pitkäaikaistyöttömät henkilöt, jotka ovat olleet lähes yhtäjaksoisesti työttöminä 1 päivästä tammikuuta 1992 lukien, saisivat työmarkkinatuen sijasta oikeuden eläketukeen. Eläketukea, joka määrältään vastaa kansaneläkettä ja henkilön 31 päivään joulukuuta 2004 ansaitsemaa työeläketurvaa, maksettaisiin siihen saakka kunnes henkilö täyttää 62 vuotta.

Eläketuen saajalla on myös oikeus kansaneläkelain mukaiseen lapsikorotukseen ja eläkkeensaajien asumistukilaissa säädettyyn

asumistukeen.

Eläketuen jälkeen henkilöllä on oikeus työeläkelakien ja kansaneläkelain mukaiseen vanhuuseläkkeeseen 62 ikävuodesta lukien. Vanhuuseläkkeeseen ei tehdä varhennusvähennystä. Esitykseen sisältyy lisäksi ehdotus tuloverolain muuttamisesta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2005 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ovat tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2005.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Suomalainen yhteiskunta kävi läpi syvän laman 1990 luvun alkupuolella. Taloudellinen taantuma ja erityisesti sen voimakkuus johti yritysten kasvaviin rahoitusongelmiin. Niiden seurauksena olivat lukuisat yritysten konkurssit, pankkikriisi, valtion velkaantuminen ulkomaille, vajaa puoli miljoonaa työttöntä ihmistä ja bruttokansantuotteen lasku.

Samaan aikaan väestöennusteet osoittivat suomalaisen väestön ikääntyvän muuhun Eurooppaan nähden huomattavan nopeasti. Laman aiheuttaman julkisten menojen supistusten rinnalla oli pakko käynnistää eläkejärjestelmien ja muun sosiaaliturvan uudistukset. Tavoitteena sosiaaliturvassa oli niiden henkilöiden toimentulosta huolehtiminen, jotka eivät vanhuuden, työkyvyttömyyden, työttömyyden tai perheenhuoltajan kuoleman johdosta voineet saada omalla työllään eläustaan.

Laman seurauksia on 1990 luvun ja 2000 luvun alun toimenpiteillä pyritty lieventämään koko kansakunnan yhteisillä ponnistuksilla. Eläkejärjestelmää on uudistettu, velkaantuneiden asemaa on pyritty helpottamaan sekä yksityisten kansalaisten että yritysten osalta. Julkinen talous on osana Euroopan talousaluetta saatu vakiintumaan. Myönteisestä kehityksestä huolimatta maamme työttömyysaste on edelleen melko korkea. Vaikka varsinkin vanhempien ikäluokkien työllisyys on parantunut, osa heistä on ollut vuosikausia työttömänä.

Yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä oleita pitkäaikaistyöttömiä oli kesäkuussa 2003 noin 72 400 henkilöä, mikä oli 8 prosenttia vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Yli kaksi vuotta työttömänä olleita oli näistä 33 300 henkilöä, mikä oli 3 400 henkilöä vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Ikääntyneitä 55 vuotta täyttäneitä oli kaikista pitkäaikaistyöttömistä 31 200.

Yli vuoden työmarkkinatukea saaneita 55 vuotta täyttäneitä oli noin 14 000.

Pitkäaikaistyöttömien asemaan on useiden vuosien ajan pyritty samaan helpotusta erillailla hankkeilla.

Eduskunta totesi valtion vuoden 2001 talousarviokäsittelyn yhteydessä pitkäaikaistyöttömien ryhmissä olevan henkilöitä, joiden työllistyminen tehokkaillakaan toimenpiteillä ei ole käytännössä mahdollista. Joidenkin arvioiden mukaan noin 10–15 prosenttia pitkäaikaistyöttömistä olisi henkilöitä, jotka perusteellisten tutkimusten jälkeen voisivat päästä työkyvyttömyyseläkkeelle. Näillä perusteilla pitkäaikaistyöttömien eläke-edellytysten selvittämiseen (ELMA hanke; eläke on mahdollisuus) osoitettiin valtion vuoden 2001 talousarviossa 10 miljoonaa markkaa, 1 682 000 euroa vuonna 2002 ja vuonna 2003 yhteensä 1 732 000 euroa työvoimapaalvelujen erityismenoihin (mom. 34.06.25 pitkäaikaistyöttömien eläke-edellytysten selvittäminen) Määrärahalta arvioitiin järjestettävän vuosittain 2 500 pitkäaikaistyöttömän työkunnan selvitystä ja vastaavaa tutkimusta.

Eduskunta päätti eläkelainsäädännön kokonaisuudistuksesta 19 helmikuuta 2003 hyväksyessään vuoden 2005 työeläkeuudistuksen (HE 242/2002 vp.) Eläkeuudistus toteutetaan myös julkisella sektorilla. Vuoden 2005 alusta voimaan tulevan eläkeuudistuksen myötä työttömyyseläkejärjestelmä poistuu vähitellen ja eläkeikärajat muuttuvat samalla kun pidempään työssäoloon kannustetaan eläke-etuuksien parannuksilla. Eläkejärjestelmän ja työttömyysturvajärjestelmän väliset rahoitusperusteet täsmentyvät. Yksi keskeinen muutos on niin sanottujen palkattomien kausien eläketurvaa kartuttava uudistus. Työttömyyseläkkeensaajien asemaa on pyritty myös parantamaan kolmikantaisesti valmistelluilla lainmuutoksilla niin sanottujen väliinpuotoajien aseman helpottamiseksi.

Pääministeri Vanhasen hallituksen hallitusohjelman mukaan työelämän sosiaalivaikutuslainsäädäntöä ja ansioturvaa koskevat hallituksen ratkaisut tehdään yhteistyössä

työmarkkinaosapuolten kanssa. Hallitus toteuttaa toimenpiteet, joihin valtiovalta on sitoutunut työmarkkinajärjestöjen tulopoliittisten sopimusten ja työttömyysturva sekä eläkkeitä koskevien ratkaisujen yhteydessä.

Hallitusohjelman mukaan köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi tarvitaan työttömyyden alentamisen lisäksi ensisijaisen sosiaaliturvan kehittämistä. Tavoitteena on myös edistää pitkäaikaistyöttömien ja vajaakuntoisten työllistymistä muun muassa sosiaalisten yritysten avulla. Työkykynsä pysyvästi menettäneet ohjataan asianomaisten tukijärjestelmien piiriin kuten työkyvyttömyyseläkkeelle ja ELMA projektia jatketaan ja laajennetaan koko maahan.

Työllisyysasteen nostamiseksi tarvitaan työurien pidentämistä kummastakin päästä ja työllisten määrän lisäämistä kaikissa työikäisissä ikäryhmissä.

Pitkäaikaistyöttömien työllistäminen

Ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien työllistämisen edistämiseksi, ammattitaidon ja työkyvyn parantamiseksi on käytettävissä monenlaisia toimenpiteitä.

Pitkäaikaistyöttömien työllistämisen edistämiseksi ja yksilöllisten palvelujen parantamiseksi perustetaan hallituskauden aikana noin 40 seudullista työvoiman palvelukeskusta. Työvoiman palvelukeskukset yhdessä työvoimatoimiston, sosiaalitoimen, Kansaneläkelaitoksen ja muiden asianosaisten toimijoiden kanssa laativat kunkin pitkäaikaistyöttömän kanssa työllistymissuunnitelman, johon voi kuulua - ennen kuin henkilö on valmis työelämään - kuntoutusta, yleisen elämänhallinnan parantamista, valmentavaa koulutusta, ammatillista koulutusta ja tuettua työllistämistä. Työvoiman palvelukeskusten käytettävissä on kaikki nykyisin olemassa olevat työvoimapolitiittiset työllisyyttä edistävät toimenpiteet. Näiden lisäksi pitkäaikaistyöttömien ja vajaakuntoisten työllistämiseksi säädettiin vuoden 2004 alusta voimaan tullut laki sosiaalisista yrityksistä. Ne toimivat porttina avoimille työmarkkinoille henkilöille, joilla on työkykyä tallella.

Vuosien 2004 ja 2005 talousarvioesitykseen sisältyy 3 300 000 euroa noin 5 000 henkilön työkyvyn selvityksen ja tutkimuk-

sen tekemiseksi.

Ikääntyneiden työttömien toimeentuloturva

Työttömäksi joutuneiden ikääntyneiden henkilöiden toimeentulon turvana on yleensä työttömyysturva ja myöhemmin eläke.

Eläkejärjestelmän kokonaisuudistuksen yhteydessä uudistettiin myös työttömyysturva ja sen rahoitus. Niin sanottu työttömyyseläkeputki suljetaan vuoden 2005 alusta. Vuonna 1949 syntyneet pääsevät vielä työttömyyseläkeputkeen ja voivat saada yhdenjaksoisesti työttömyyspäivärahaa siihen saakka, kunnes saavuttavat työttömyyseläkkeen alaikärajan 60 vuotta.

Ennen vuotta 1950 syntyneillä on mahdollista päästä työttömyyseläkkeelle 60-vuotiaana, jos heillä on työhistoriaa viisi vuotta viimeisen 15 vuoden aikana. Vuonna 1950 ja sen jälkeen syntyneet eivät pääse työttömyyseläkkeelle, mutta he voivat jäädä työttömyysturvan lisäpäiviltä vanhuuseläkkeelle 62-vuotiaana ilman varhennusvähennystä. Lisäpäivien maksamiselle on edellytyksenä viiden vuoden työhistoria viimeisen 20 vuoden aikana. Niillä työttömillä, joilla lisäpäiväoikeus ei täyty, on oikeus saada työmarkkinatukea.

Eläkejärjestelmän kokonaisuudistuksen yhteydessä tarkistettiin myös työttömyyseläkkeen saamisehtoja 1 päivästä elokuuta 2002 lukien voimaan tulleella lailla (630/2002). Sen mukaan työttömyyseläkettä voivat saada muita lievemmin ehdoin vuonna 1944 ja sitä ennen syntyneet henkilöt, jos he saivat työttömyyspäivärahaa tai olivat koulutustuella 1 päivänä tammikuuta 2000. Tähän ryhmään kuuluvat myös tuolloin enintään 10 kuukauden pituisessa määräaikaissa työsuhteessa olleet 55 vuotta täyttäneet henkilöt. Näiltä henkilöiltä vaaditaan työttömyyseläkkeen saamiseksi viiden vuoden työhistoria viimeiseltä 20 vuodelta ja 15 vuoden työntekoa koko elämänsä aikana.

Vuoden 2005 alusta voimaan tulevan eläkejärjestelmän mukaan henkilö voi jäädä työstä pois 63 vuoden iässä ja saada eläkkeenä siihen saakka ansaitsemansa työeläkkeen. Hän voi varhentaa vanhuuseläkkeensä alkamaan 62 vuoden iässä. Työttömyysturvan lisäpäivärahalla olevat saavat myös an-

saitsemansa vanhuuseläkkeen sekä työeläkejärjestelmästä että kansaneläkejärjestelmästä jo 62 vuoden iässä. Vuoden 2005 alusta voi 63 vuoden iässä vanhuuseläkkeelle jäävä tehdä työtä ilman, että se vähentää maksettavaa vanhuuseläkettä tai vaikuttaa kansaneläkkeen määrään. Uutta eläkettä karttuu sekä työstä, ansioon suhteutetusta työttömyyspäivärahasta että sairauspäivärahasta.

Hallitusohjelman tavoite estää köyhyyttä ja syrjäytymistä edellyttää erityisen huomion kiinnittämistä pitkäaikaistyöttömien asemaan työmarkkinoilla.

Työvoimapalvelujen parantaminen nykyistä henkilökohtaisemman ja laadukkaamman palvelun saamiseksi tarkoittaa myös resurssitarpeen kasvua niin työvoimahallinnon kuin sosiaali- ja terveystoimen alalla. Inhimillisistä syistä, mutta myös työvoimahallinnon kasvavien voimavarojen hillitsemiseksi, olisi perusteltua saada ikääntyneet pitkäaikaistyöttömät heidän työllistymisedellytyksiään vastaavien palveluiden ja toimeentulomuotojen piiriin.

Hallitus on tietoinen, että pitkään työttömänä olevien henkilöiden joukossa on edelleen henkilöitä, jotka jäivät työttömäksi 1990-luvun alun laman aikana eivätkä ole sen jälkeen onnistuneet työllistymään. Heidän kosketuksensa työelämään on käytännössä katkennut ja huolimatta erilaisista käytössä olevista toimenpiteistä, heitä ei ole saatu pysyvästi työllistettyä.

Eläkepolitiikan ja työllisyyspolitiikan yleistavoitteena on työllisyyden parantaminen ja keskimääräisen eläkkeellejäämisiän nostaminen. Sen vuoksi myös erityisen pitkään työttöminä olleiden henkilöiden kohdalla ensisijaiset toimenpiteet ovat heidän työllisyyden, työkunnan ja ammattitaidon parantamiseen suuntautuvia. Osa näistä henkilöistä on ollut käytännössä yhtäjaksoisesti laman alkamisesta lukien eli yli kymmenen vuotta työttömänä. Näiden erityisen pitkään työttömänä olleiden jo ikääntyneiden henkilöiden kohdalla erilaiset työllistymiseen johtavat toimenpiteet voisivat kuitenkin todennäköisesti niin pitkän ajan, että heidän työelämäkelpoisuutensa olisi kunnossa vasta kun eläkeikä olisi saavutettu.

Nykyllänsäädännön mukaan nämä henkilöt ovat työttöminä työnhakijoina, vaikka hei-

dän työllistymisensä todennäköisyys on erittäin pieni. Yhteiskunnan kannalta heidän asemansa on monella tavoin rinnastettavissa tällä hetkellä niin sanotussa työttömyyseläkeputkessa oleviin työttömyyspäivärahan saajiin.

Laman jäljiltä erityisen pitkään työttöminä olleet ikääntyneet henkilöt ovat olleet oikeutettuja samoihin työkyvyttömyys- ja työttömyysetuuksiin kuin muutkin työntekijät. Tehostetun ELMA hankkeen seurauksena heistä on jo suuri joukko päässyt työkyvyttömyyseläkkeelle. Pitkäaikaistyöttömien joukossa on kuitenkin edelleen henkilöitä, jotka menetetyt ammatitaitonsa, vähäisen koulutuksen, elämänhistoriansa, terveydentilansa ja näihin rinnastettavien muiden syiden vuoksi ovat vaikeasti työllistettäviä. Pelkätään näillä perusteilla heitä ei voida kuitenkaan pitää kansaneläkejärjestelmää tai työeläkejärjestelmää koskevan lainsäädännön mukaan työkyvyttöminä. Koska on ilmeistä, että nämä henkilöt eivät omalla työllään pysty saamaan toimeentuloaan, heidän syrjäytymisen ja köyhtymisen estämiseksi on kohtuullista pyrkiä järjestämään heidän toimeentulonsa työmarkkinatuen sijasta kertaluonteisesti työmarkkinatukea pysyvämällä toimeentulolla.

Vähintään 10 vuotta työttömänä olleita, viimeisen vuoden yhdenjaksoisesti työmarkkinatuella olleita henkilöitä oli elokuussa 2003 yhteensä 12 582. Erityisen pitkään työttömänä olleita oli kaikissa ikäryhmissä, mutta eniten heitä oli 1940-luvun lopulla syntyneissä ikäryhmissä. Vuonna 1941—1947 syntyneitä edellä mainitusta ryhmästä oli yhteensä noin 3900 henkilöä.

Edellä olevan perusteella ehdotetaan, että vuonna 1941—1947 syntyneelle erityisen pitkään työttömänä eli käytännössä vuodesta 1992 lukien työttömänä olleelle henkilölle turvattaisiin kertaratkaisuna työttömyyseläkkeen suuruisen pysyvä toimeentulo eläketukena ennen vanhuuseläkettä. Hänen ei enää tarvitsisi olla työnhakijana työvoimatoimistossa. Eläketuen tarkoituksena ei ole estää henkilöä työllistymästä, mikäli työtilaisuuksia myöhemmin tulisi. Eläketuen suuruus vastaisi kansaneläkettä ja eläketuen työeläkeosuutta. Eläketuen työeläkeosuutena olisi henkilön työeläkelakien piirissä 31 pä-

vään joulukuuta 2004 saakka ansaitut vapaakirjat.

Eläketuki ei ole kansaneläkelaiissa tai työeläkelainsäädännössä tarkoitettu eläke. Se olisi etuuden saajan veronalaista tuloa. Tarkoituksena kuitenkin on, että hakija saisi tuloverolaissa tarkoitettua eläketulovähennyksen. Koska eläketukea ei eläkepoliittisten periaatteiden mukana pidettäisi eläkkeenä verolainsäädännössä todettaisiin erikseen, että pitkäaikaistyöttömien eläketukeen sovelletaan eläkettä koskevia säännöksiä eläketulovähennyksen osalta. Hakijalla olisi oikeus myös eläkkeensaajien asumistukilain mukaiseen asumistukeen.

Eläketuen saamisen edellytyksenä olisi, että kaikki erittäin pitkäaikaisen työttömyyden edellytykset olisivat täyttyneet ennen 1 päivää tammikuuta 2005. Näin mahdollistetaan, että tämän henkilöryhmän toimeentulosta säädettäisiin erillisellä lailla. Vuoden 2005 työeläkeuudistuksessa koko työeläkejärjestelmän perusteet muuttuvat.

Eläketukea maksettaisiin sen kuukauden loppuun saakka, jota seuraavan kuukauden alusta eläketuen saaja täyttää 62 vuotta. Eläketuen saajalla olisi 62 vuotta täytettyään oikeus uusien eläkesäännösten mukaisesti kansaneläkelain ja työeläkelakien mukaiseen vanhuuseläkkeeseen, johon ei tehtäisi varhennusvähennystä.

Eläketukijärjestelmän hoitaisi Kansaneläkelaitos, jolta tukea olisi haettava. Eläketuen hakemismenettelyssä ja sen myöntämismenettelyssä noudatettaisiin kansaneläkelain mukaisia etuja vastaavia menettelytapasäännöksiä.

Kansaneläkelaitoksella on tiedossaan henkilölle suoritettua työttömyysturvalain mukaiset peruspäivärahan ja työmarkkinatuen lukumäärät. Työeläkejärjestelmä ilmoittaisi Kansaneläkelaitokselle hakijalle kertyneen työeläkkeen määrän. Eläketuen hoitaminen Kansaneläkelaitoksen toimesta on perusteltu myös siitä syystä, että näin lainsäädännöllä varmistetaan, että nekin henkilöt, jotka eivät ole lainkaan kuuluneet työeläkelainsäädännön piiriin saisivat eläketukea. Toisaalta vaikka eläketuen osalta ei jäisi maksettavaksi kansaneläkeosuutta, henkilöllä olisi oikeus saada eläketukena ansaitun työeläkkeen suurin osuus.

Kansaneläkelaitos antaisi päätöksen koko eläketuesta. Siitä olisi valitusoikeus tarkastuslautakuntaan ja sen päätöksestä vakuutus-oikeuteen. Työeläkelainsäädännön mukaan henkilöllä on aina mahdollisuus tarkistuttaa järjestelmästä, onko hänen työsuhteensa tai virkasuhteensa oikein rekisteröityneet asianomaisen järjestelmän piirissä.

Eläketuen saaja alkaisi saada 62 vuoden iässä eläketuen sijaan omaa työeläkettä ja erikseen kansaneläkettä vanhuuseläkkeenä. Vanhuuseläkettä olisi erikseen haettava ja eläketuensaaja saisi siitä sekä kansaneläkejärjestelmän että työjärjestelmän mukaisen valituskelpoisen päätöksen.

Ne ikääntyneet henkilöt, joilla on lähes yhtä pitkä työttömyyshistoria ja jotka jäävät nyt ehdotettavan lain soveltamisen ulkopuolelle, olisi tarkoitus saattaa ensisijaisesti vuonna 2005 ja siitä eteenpäin ELMA-selvitysten piiriin. Lisäksi erityisesti näihin ikäluokkiin 1948 syntyneet ja sen jälkeen syntyneet kuuluvien pitkäaikaistyöttömien palvelua tehostetaan heille oikean työllistymisratkaisun löytämiseksi.

2. Esityksen vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Kokonaismenojen arvioidaan olevan 22 miljoonaa euroa vuonna 2005 ja alenevan asteittain siten, että vuonna 2011 ne olisivat noin 5 miljoonaa euroa. Kustannukset jakaantuvat valtiolle, kansaneläkejärjestelmälle sekä työeläkejärjestelmälle.

Vuoden 2005 eläketuen valtion kustannusvaikutuksiksi arvioidaan 20,0 miljoonaa euroa, josta 12,5 miljoonaa euroa aiheutuu alle 62-vuotiaille maksettavasta tuesta, 4 miljoonaa euroa 62—64-vuotiaille kansaneläkejärjestelmän kautta maksettavasta eläketuesta ja 3,5 miljoonaa euroa eläkkeensaajien asumistuen kustannuksista. Vastaavalta ajalta säästyy työmarkkinatuen menoja arviolta 13,0 miljoonaa euroa ja yleisen asumistuen kustannuksia 3,5 miljoonaa euroa. Valtion nettomenon lisäys on tällöin 3,5 miljoonaa euroa.

Lisäksi uudistus lisää työeläkejärjestelmän vuoden 2005 kustannuksia arviolta 2,0 miljoonaa euroa 62—64 vuotiaille maksettavien

työeläkkeiden johdosta.

Eläketuen eläketulovähenteisyydestä aiheutuu kunnallisveron, kirkollisveron sekä vakuutetun sairausvakuutusmaksun vähennystä vuonna 2005 noin 2 miljoonaa euroa, joka pääasiassa kohdistuu kuntien verotuloihin. Seurakuntien ja Kansaneläkelaitoksen tuloihin vaikutus on vähäinen. Lisäksi uudistus alentaa kuntien toimeentulotukimenoja arviolta 1,7 miljoonaa euroa.

Vuonna 2006 valtion nettomenon lisäyksen arvioidaan olevan 4,0 miljoonaa euroa ja alenevan vuosittain miljoonalla eurolla siten, että vuodesta 2009 lukien nettolisäys olisi alle miljoona euroa. Uudistuksesta aiheutuvat kustannusvaikutukset poistuvat kokonaan vuoden 2012 aikana, kun vuonna 1947 syntyneet henkilöt täyttävät 65 vuotta ja siirtyivät kansaneläkejärjestelmän mukaisesti vanhuuseläkkeelle.

Eläketuen saajat

Järjestelmän piirissä arvioidaan olevan 3900 henkilöä vuonna 2005. Näiden henkilöiden lukumäärä alenee vuosittain keskimäärin 500 henkilöllä siten, että vuonna 2011 saajia olisi noin 700. Lähes 1800 henkilöllä arvioidaan olevan vuonna 2005 oikeus ansaitsemaansa työeläkkeensä suuru-

seen eläketuen työeläkeosuuteen, joka on keskimäärin 450 euroa kuukaudessa. Heistä 62 vuotta täyttäneet saavat vanhuuseläkkeenä myös ansaitsemansa työeläkkeen. Myös näiden henkilöiden lukumäärän arvioidaan alenevan vuosittain keskimäärin 200 henkilöllä siten, että vuonna 2011 saajia olisi noin 300 henkilöä.

Työmarkkinatukea saavien lukumäärästä kansaneläkelaitokselta saatujen tietojen mukaan eläketuen saajista noin kaksi kolmasosaa eli noin 2040 henkilöä on miehiä ja noin kolmannes eli noin 860 henkilöä naisia. Lain piirissä vanhuuseläkkeelle suoraan siirtyvistä 62 vuotta täyttäneistä henkilöistä miehiä on 560 henkilöä ja naisia 440 henkilöä.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkатыönä sosiaali- ja terveysministeriössä yhdessä työministeriön, Kansaneläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen edustajien kanssa. Valmistelun yhteydessä on kuultu valtiovarainministeriötä, sisäasianministeriötä ja keskeisiä työmarkkinajärjestöjä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki eräiden pitkäaikaisesti työttöminä olleiden henkilöiden eläketuesta

1 luku Eläketuen saamisen yleiset edellytykset

1 §. *Oikeus eläketukeen.* Eläketuki voitaisiin myöntää henkilölle, joka on syntynyt 1 päivän tammikuuta 1941 ja 31 päivän joulukuuta 1947 välisenä aikana. Näiden päivämäärien ulkopuolella syntyneellä henkilöllä ei olisi oikeutta eläketukeen. Eläketuen saamisen edellytyksenä olisi myös, että eläketuen saajan olisi asuttava Suomessa. Työmarkkinatuen saamisen edellytyksenä on henkilön osallistuminen työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin, jotka käytännössä edellyttävät Suomessa asumista. Tämän perusteella työttömän työnhakijan tulisi myös työmarkkinatuen korvaavan eläketuen saamiseksi täyttää Suomessa asumisen ehto. Edellytyksenä eläketuen saamiselle olisi myös, että henkilö saa työmarkkinatukea ja hän on pitkäaikaistyötön 31 päivänä joulukuuta 2004. Pitkäaikaistyötön henkilö määriteltäisiin siten kuin julkisesta työvoimapolvelusta annetussa laissa (1295/2002) säädetään. Lain 1 luvun 7 §:n momentin 5 – kohdan mukaan pitkäaikaisyöttömällä tarkoitetaan työtöntä työnhakijaa, joka on ollut yhtäjaksoisesti 12 kuukautta työttömänä työnhakijana sekä työtöntä työnhakijaa, joka on ollut useammassa työttömyysjaksossa yhteensä vähintään 12 kuukautta työttömänä työnhakijana ja joka työttömyyden toistuvuuden ja kokonaiskeston perusteella on rinnastettavissa yhtäjaksoisesti 12 kuukautta työttömänä olleeseen työnhakijaan. Useassa jaksossa työttömänä olleen henkilön pitkäaikaisyöttömyyttä arvioitaessa otettaisiin työttömyyden kokonaiskeston lisäksi huomioon työttömyyden toistuvuus. Työvoimatoimisto antaisi pitkäaikaisyöttömyyden täyttymistä koskevan sitovan lau-

sunnon Kansaneläkelaitokselle siten kuin 21 §:ssä säädetään.

Lisäksi eläketuen saamisen edellytyksenä olisi, että henkilölle on 1 päivän tammikuuta 1992 ja 31 päivän joulukuuta 2004 välisenä aikana maksettu työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista työmarkkinatukea yhteensä vähintään 2500 päivältä tai enimmäismäärä työttömyysturvalain mukaista päivärahaa ja tämän lisäksi työmarkkinatukea vähintään 2000 päivältä. Työmarkkinatukipäivien laskennassa huomioitaisiin vain työttömyyden perusteella maksetut työmarkkinatuet. Työttömyysetuuden saaminen on voinut perustua voimassa oleviin säädöksiin työttömyyspäivärahasta ja työmarkkinatuesta tai jo kumottuihin säädöksiin, kuten työttömyysturvalaki (602/1984) ja laki työmarkkinatuesta (1542/1993).

Työttömyysturvalainsäädännön mukaisen päivärahan ja työmarkkinatuen saaminen edellyttävät henkilöltä työvoimapolitiittisten toimenpiteiden täyttämistä eli työttömältä työnhakijalta edellytettäviä toimia. Työttömyysturvan työvoimapolitiittisia edellytyksiä ovat, että henkilön on ilmoittautunut työvoimatoimistoon kokoaikatyön hakijaksi, hänen on pidettävä työnhaku voimassa uusimalla se työvoimatoimiston määräämällä tavalla ja hänen tulee olla työmarkkinoiden käytettävissä. Eläketuen saaminen vapauttaisi käytännössä henkilön näiden työvoimapolitiittisten toimenpiteiden täyttämisestä.

Pykälän 2 momentissa laajennettaisiin niiden henkilöiden piiriä, jotka katsottaisiin työmarkkinatukeen oikeutetuiksi eläketuen kannalta. Työmarkkinatukeen oikeutetuksi rinnastettaisiin työmarkkinatuen saajan lisäksi sellainen työtön työnhakija, jolle ei työttömyysturvalain 7 luvun 2 §:n 1 ja 4–8 kohdissa mainituista syistä voida maksaa työttömyysajalta tukea. Tällaisia maksamisen esteitä työttömyysturvalain mukaan ovat työmarkkinatukihakemuksen myöhästyminen, odotus- omavastuu- tai korvauksettomat määrääjat, työssäolovelvoitteet, työmarkkina-

tuen sovittelussa huomioon otettavat työtulot, tarveharkinnassa huomioon otettavat tulot tai sosiaalietuuden vähentäminen työmarkkinatuesta. Työmarkkinatukeen oikeutettuun rinnastettaisiin myös työttömyysturvalaissa tarkoitettu työkyvytön henkilö, joka saisi tarkasteluhetkellä sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa.

Pykälän 3 momentissa säädetään eläketuen rakenteesta. Eläketuki koostuisi kansaneläkkeen suuruisesta kansaneläkeosuudesta ja henkilön työhistorian perusteella muodostuneesta työeläkkeen vapaakirjan määräisestä osuudesta eli työeläkeosuudesta. Tilanteessa, missä henkilöllä ei olisi ollut työhistoriaa lainkaan, hänen eläketukensa koostuisi ainoastaan kansaneläkeosuudesta.

2 §. Eläketuen saajan oikeus vanhuuseläkkeeseen. Lain 1 §:n mukaan eläketuki päättyisi sen kuukauden loppuun, kun eläketuen saaja täyttäisi 62 vuotta. Tämän jälkeen eläketuen saajalla olisi 1 momentin mukaan oikeus kansaneläkelain ja työeläkelakien mukaiseen varhentamattomaan vanhuuseläkkeeseen.

Pykälän 2 momentissa säädetään tilanteesta, jossa eläketuen saamisen edellytykset täyttävä henkilö olisi jo täyttänyt etuuden myöntämishetkellä 62 vuotta. Tällöin henkilöllä olisi oikeus saada samalla lailla, kuin eläketuensaajan täytettyä 62 vuotta, vanhuuseläkettä, johon ei tehtäisi varhennusvähenystä. Vanhuuseläkettä olisi aina haettava.

3 §. Suhde muihin etuuksiin. Eläketuen saamiseen ei ole oikeutta henkilöllä, joka saa hakemishetkellä kansaneläkelain tai työeläkelakien mukaista työttömyyseläkettä, työkyvyttömyyseläkettä, vanhuuseläkettä, varhennettua vanhuuseläkettä tai vastaavaa ulkomailta maksettavaa etuutta. Momentissa tarkoitetuilla työeläkelaeilla tarkoitetaan tämän lain 5 §:ssä mainittuja eläkelajeja.

Toisessa momentissa säädetään eläketuen saajan oikeudesta saada sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa samanlaisilla perusteilla kuin, mitä kyseisessä laissa säädetään vanhuuseläkettä saavan henkilön osalta. Eläketuen saajalla ei olisi oikeutta saada samanaikaisesti eläketuen kanssa työttömyysturvalain mukaisia työttömyysetuuksia, kuten esimerkiksi työmarkkinatukea.

Kolmannen momentin mukaan eläketuen saajalla olisi oikeus saada eläkkeensaajien asumistukea. Eläkkeensaajien asumistuesta säädetään eläkkeensaajien asumistukilaissa (591/1978).

Pykälän 4 momentin mukaan eläketuen saajalla olisi oikeus saada lapsikorotus eläketuen määrään siten kuin kansaneläkelain 29 §:ssä säädetään.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin eläketuen saajan oikeudesta saada perhe-eläkelain (39/1969) mukaista leskeneläkkeen alkueläkettä. Alkueläkettä maksettaisiin eläketuen saajalle se määrä, jolla alkueläkkeen määrä ylittäisi eläketuen kansaneläkeosuuden määrän. Eläketukea ja perhe-eläkelain mukaista leskeneläkkeen jatkoeläkettä ei ole tarkoituksenmukaista maksaa samanaikaisesti.

4 §. Suomessa asuminen. Pykälän mukaan Suomessa asuminen ratkaistaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain perusteella. Kansaneläkelaitos ratkaisee henkilön asumista koskevan asian eläketuen myöntämisvaiheessa.

2 luku. Eläketuen määrä.

5 §. Työeläkeosuuden määrä. Pykälän ensimmäisessä momentissa säädettäisiin niistä työ- ja ansioeläkelaeista, joiden perusteella eläketuen saajalle vuoden 2004 loppuun saakka lasketun eläkkeen suuruisen määrä, työeläkeosuus, laskettaisiin eläketuen osana. Tämän päivämäärän jälkeen kertynyttä eläkettä ei otettaisi huomioon eläketuen työeläkeosuutta määriteltäessä.

Eläketuen saajalle kertynyt työ- tai ansioeläkkeen suuruisen määrä tarkistettaisiin myöntämisvaiheessa vastaamaan työntekijän eläkelain (395/1961) 9 §:n 2 momentin mukaisesti vuodelle 2004 vahvistettuja indeksilukuja.

6 §. Kansaneläkeosuuden määrä. Eläketuen kansaneläkeosuuden määrä määräytyisi saajan perhesuhteiden, kuntaryhmän ja tukeen vaikuttavien tulojen perusteella. Pykälän ensimmäisessä momentissa säädettäisiin yksinäisen henkilön täysimääräisen kansaneläkeosuuden euromäärästä.

Toisessa momentissa säädetään avioliitossa olevan henkilön eläketuen kansaneläkeosuuden täysimääräisestä euromäärästä. Eläketu-

en kansaneläkeosuuden täysi määrä vastaisi kansaneläkkeen täyttä määrää ja määrät säädettäisiin vuoden 2001 kansaneläkeindeksin tasoisina kuten kansaneläkelaisissa (kansaneläkeindeksi 2001 = 1302). Vuosittaisten indeksitarkistusten vuoksi poikkeamia eläketuen ja kansaneläkkeen määrissä ei näin ollen tapahtuisi, vaan määrät pysyisivät vuosittain samoina.

Pykälän kolmannessa momentissa säädetään, miten vuositulot otetaan huomioon eläketuen kansaneläkeosuudessa. Eläketuen määräytymiseen vaikuttavat vuotuiset tulot pyörästettäisiin lähimpään euroon.

Neljännän momentin mukaan kansaneläkeosuus myönnettäisiin sen kunnan kalleusluokan mukaisena, jossa henkilö asuu eläketuen alkamisajankohtana. Eläketuen saajan muuttaessa eri kalleusluokan kunnasta toiseen, muutettaisiin eläketuen kansaneläkeosuus uuden kunnan kalleusluokan mukaiseksi kuuden kuukauden kuluttua muutosta.

Pykälän 5 momentissa säädetään henkilön ulkomailla asumisen vaikutuksesta eläketuen kansaneläkeosuuden määrään. Eläketuen määrä suhteutettaisiin henkilön Suomessa asumaansa aikaan siten kuin kansaneläkelaisa säädetään.

Pykälän 6 momentin mukaan eläketuen kansaneläkeosuutta ei maksettaisi, jos sen määrä kuukaudessa olisi pienempi kuin 10,76 euroa. Näin ollen eläketuen työeläkeosuuden ja kansaneläkeosuuden määrät eivät indeksikorotusten johdosta poikkeaisi vuosittain toisistaan eivätkä näin ollen aiheuttaisi eriarvoisuutta eri saajaryhmissä. Eläketuen kansaneläkeosuutta ei jäisi maksettavaksi, jos kansaneläkeosuus jäisi alle edellä mainitun määrän. Pienimmän maksettavan eläketuen määrä olisi sama kuin kansaneläkelain 23 a §:ssä oleva pienimmän maksettavan kansaneläkkeen määrä ja se olisi vuoden 2001 kansaneläkeindeksi tasossa. Momentissa säädetty euromäärä ei koskisi eläketuen työeläkeosuutta.

3 luku **Eläketukea koskevat säännöt**

7 §. Puolisot ja erillään asuminen. Eläketuen kansaneläkeosuutta määrättäessä sovellettaisiin, mitä säädetään aviopuolisosta tilanteessa, jossa nainen ja mies avioliittoa

solmimatta jatkuvasti elävät yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa (avioliitto). Avioliitossa olevia henkilöitä koskevia säännöksiä sovellettaisiin näin ollen avioliitossa oleviin henkilöihin. Momentti vastaisi asiallisesti kansaneläkelain 28 §:n 2 momenttia. Rekisteröidyn parisuhteen osapuoli rinnastetaan avioliitossa olevaan henkilöön rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain (950/2001) 8 §:n 3 ja 4 momentin perusteella. Avioliittoon ei rinnastettaisi samaa sukupuolta olevien henkilöiden yhteistaloudessa asumista, jos heidän parisuhdettaan ei ole rekisteröity.

Pykälän 2 momentin mukaan, jollei avioliitossa olevalla henkilöllä ole yhteistä taloutta puolisonsa kanssa, hänen eläketukensa kansaneläkeosuutta määrättäessä sovellettaisiin mitä kansaneläkelaisissa on säädetty yksinäisestä henkilöstä. Momentti vastaisi asiallisesti kansaneläkelain 28 §:n 1 momenttia.

8 §. Eläketuki laitoshoidon ja rangaistuksen täytäntöönpanon aikana. Pykälän 1 momentin mukaan eläketuen kansaneläkeosuuden maksamiseen sovellettaisiin mitä kansaneläkelain 42 b ja 43 §:ssä säädetään laitoshoidossa oloajan vaikutuksesta maksettavaan etuuteen. Laitoshoidolla tarkoitetaan mitä kansaneläkelain 42 a §:ssä säädetään. Eläketuen kansaneläkeosuuden määrää vähennettäisiin, kun tuen saaja olisi ollut laitoshoidossa yli kolme kuukautta. Jos laitoshoidossa olevalle eläketuen saajalle maksetaan eläkkeensaajien asumistukea vähennettäisiin kansaneläkeosuutta vasta laitoshoidon alkamista seuraavan kymmenennen kuukauden alusta.

Pykälän 2 momentin mukaan eläketuen maksamiseen eläketuen saajan rangaistuksen täytäntöönpanon ajalta sovellettaisiin mitä kansaneläkelain 42 §:ssä säädetään. Rangaistuksen täytäntöönpanoa varten rangaistuslainsäädännössä tai vaarallisten rikoksen uusijain eristämisestä annetun lain (317/1953) 1 §:ssä tarkoitettussa pakkolaitoksessa olevan eläketuen saajan tuki, sekä kansaneläkeosuuden että työeläkeosuuden osalta, keskeytettäisiin sen jälkeen, kun vankeusrangaistusta tai sen ohella suoritettavaa sakon muuntorangaistusta olisi suoritettu kolme kuukautta. Jos rangaistuksen täytäntöönpanoa välittömästi edeltänyt tutkintavankeusaika vähennetään rangaistuksesta, keskeytettäisiin tuki vastaa-

vasti, kun rangaistuksen täytäntöönpanon ja vähennyksen yhteenlaskettu aika on kestänyt kolme kuukautta, aikaisintaan kuitenkin rangaistuksen suorittamisen laskettua alkamisajankohtaa seuraavan kuukauden alusta.

Eläketukea, joka on ollut keskeytyneenä edellä mainitusta syystä, ryhdyttäisiin maksamaan seuraavan kuukauden alusta lukien, joka lähinnä seuraa vapausrangaistuksen tai pakkolaitoshoidon päättymistä. Siltä ajalta, jolta eläketuki olisi keskeytettävä voitaisiin eläketuki määrätä maksettavaksi tuen saajan puolisolalle ja 16 vuotta nuoremmille lapsille ja sitä vanhemmille työkyvyttömille lapsille, jos heidän elatuksensa on eläketuesta riippuvainen. Eläketuen saajalla olisi oikeus hakea muutosta eläketuen keskeyttämisestä ja eläketuen maksamista eläketuusta riippuvaisille koskevaan päätökseen. Pykälä vastaisi asiallisesti kansaneläkelain 42 §:ää.

9 §. Ilmoitusvelvollisuus. Eläketuen saajan olisi ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle avioliiton solmimisesta, avioliiton purkautumisesta, eläketukeen vaikuttavissa tuloissa ja omaisuudessa tapahtuneesta muutoksesta, ukomaille muuttamisestaan, asuinkunnan muuttumisesta, laitoshoitoon joutumisestaan sekä muista eläketukeen vaikuttavista olosuhteiden muutoksista. Edellä mainituilla olosuhteiden muutoksilla saattaisi olla vaikutusta eläketuen määrään. Avoliitto ja rekisteröity parisuhde rinnastettaisiin avioliittoon. Eläketuen saajan olisi ilmoitettava kansaneläkelaitokselle avoliiton solmimisesta, parisuhteen rekisteröinnistä sekä avoliiton tai rekisteröidyn parisuhteen purkautumisesta.

4 luku **Menettelysäännökset**

10 § Eläketuen hakeminen. Eläketukea haettaisiin Kansaneläkelaitokselta, joka esityksen mukaan hoitaisi tämän lain toimeenpanoon liittyvät tehtävät. Eläketuen hakijan olisi annettava eläketuen myöntämiseksi ja maksamiseksi tarvittavat tiedot. Tällaisia tietoja olisivat tiedot hakijan ja hänen puolisonsa nimestä, syntymäajasta ja asuinkunnasta. Hakijan tulisi antaa tieto myös laitoshoidossa tai rangaistuslaitoksessa olostaan, sekä muista eläketuloistaan ja omaisuudestaan. Pitkäaikaisen työttömyyden ja työttömyysetuuspäivien lukumäärän tarkistamiseksi Kansan-

eläkelaitokselle on etuudenhakijan toimesta toimitettava tiedot myös hakijan työttömänä oloajasta, hänelle maksetuista työttömyyspäivärahoista ja työmarkkinatuesta, hänelle työttömyysturvalain mukaisia työttömyysetuuksia maksaneista tahoista.

Pykälän 2 momentin mukaan Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus hylätä eläketukihakemus, jos hakija kieltäytyy antamasta hakemuksen ratkaisemiseksi tarpeellista tietoa tai esittämästä sellaista selvitystä, jota häneltä kohtuudella voitaisiin vaatia. Pykälä vastaisi asiallisesti kansaneläkelain 37 §:ää.

11 §. Eläketuen myöntäminen. Eläketuki myönnettäisiin henkilölle siitä lähtien, kun oikeus eläketukeen olisi henkilölle syntynyt. Kuitenkin tilanteessa, missä etuuden hakija olisi töissä eläketuen hakemishetkellä, tuki voitaisiin kuitenkin aikaisintaan myöntää etuudenhakijan työnteon päättymistä seuraavan kuukauden alusta. Eläketuki voitaisiin erityisen syyn johdosta myöntää poikkeuksellisesti takautuvasti, ei kuitenkaan pidemmältä ajalta kuin kuudelta kuukaudelta ennen eläketuen hakemista.

12 §. Eläketuen maksaminen. Eläketuki maksettaisiin kuukausittain saajan ilmoittamalle tilille Suomessa sijaitsevaan rahalaitokseen siten kuin kansaneläkelain 38 §:ssä säädetään. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi myös poikkeuksellisesta maksamisenmenettelystä. Eläketuki voitaisiin maksaa muullakin tavalla, jos tilille maksaminen ei olisi mahdollista tai jos tuen hakija tai saaja esittää Kansaneläkelaitoksen hyväksymän erityisen syyn. Tilanteella, jossa tilille maksaminen ei olisi mahdollista tarkoitettaisiin esimerkiksi pankkilakon aiheuttamaa estettä normaalille maksatukselle. Eläketuen saajan edellytettäisiin esittävän selvitystä vaatimuksensa tueksi, mikäli haluaisi säännönmukaisesta menettelystä poikettavan. Selvityksen tulisi olla sellainen, jonka perusteella Kansaneläkelaitos voisi ratkaista onko kyseessä hyväksyttävissä oleva syy.

13 §. Eläketuen väliaikainen maksaminen. Eläketuki voitaisiin maksaa tai myöntää väliaikaisena silloin, kun eläketuessa tulona huomioon otettavasta eläkkeestä, korvauksesta tai muusta jatkuvasta eläketuen määrästä vaikuttavasta etuudesta on muutoksenhaku vireillä.

14 §. Eläketuen saajan oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Pykälän 1 momentin mukaan, jos eläketukea saava henkilö tulee 5 §:ssä mainituissa työeläkelaeissa tai kansaneläkelain 22 §:ssä tarkoitetulla tavalla työkyvyttömäksi, eläketuen saajalle voitaisiin myöntää hakemuksesta työkyvyttömyyseläke työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta. Koska eläketukea ja työkyvyttömyyseläkettä ei maksettaisi samalta ajalta, lakkauttaisi Kansaneläkelaitos eläketuen työkyvyttömyyseläkkeen alkamisajankohdasta lukien.

Pykälän 2 momentissa säädetään eläketuen saajalle myönnettävästä määräaikaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä eli kuntoutustuesta. Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään kuntoutustukena, henkilöllä olisi oikeus entisin perustein eläketukeen kuntoutustuen päättymistä seuraavan kuukauden alusta lukien. Eläketuen työeläkeosuutta vastaavaa määrää ei siten laskettaisi uudelleen kuntoutustuen loputtua, vaan määrä vastaisi aiemmin maksettua 31 päivänä joulukuuta 2004 tilanteen mukaista työeläkeosuuden määrää.

15 §. Takautuva eläketuki. Jos eläketuen saajalle myönnettäisiin takautuvasti eläkettä, korvausta tai muuta jatkuvaa eläketuen määrään vaikuttavaa etuutta, voisi Kansaneläkelaitos periä samalta ajalta liikaa maksetun eläketuen määrän takautuvasti suoritettavasta eläkkeestä tai muusta etuudesta. Eläketuen takaisinperinnän sijasta olisi tarkoituksenmukaisempaa periä liikaa maksettu etuus takautuvasti muusta eläkkeestä tai etuudesta suoraan sen maksajalta. Mikäli liikaa maksettua eläketukea ei saataisi perittyä takautuvasti maksavan etuuden maksajalta, sovellettaisiin kansaneläkelain takaisinperintä- ja vanhentumissäännöksiä. Kansaneläkelaitoksen olisi ilmoitettava työeläkelaitokselle tai muulle etuuden maksajalle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen tai muun etuuden maksamista, että eläke tai etuus tai osa siitä olisi maksettava Kansaneläkelaitokselle. Pykälän 2 momentissa säädetään eläketuen maksamisesta samalta ajalta kuin työttömyysturvaetuutta.

16 §. Eläketuen tarkistaminen. Eläketuen kansaneläkeosuuden määrä tarkistettaisiin, kun eläketukeen vaikuttava vuositulo on muuttunut. Kansaneläkeosuus tarkistettaisiin

myös, kun eläketuen saaja solmisi avioliiton tai avioliitto purkautuisi. Vuositulos arvioinnissa sovelletaan, mitä kansaneläkelain 39 a §:ssä säädetään vuositulon huomioon ottamisesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tuen tarkistamisajankohdasta.

Pykälän 3 momentin mukaan, jos kansaneläkeosuuden korottamisen edellytykset ovat Kansaneläkelaitoksen tiedossa, voitaisiin lortus myöntää ilman hakemusta.

17 §. Eläketuen väliaikainen keskeyttäminen ja lakkauttaminen. Pykälän 1 momentin mukaan tilanteessa, jossa olisi perusteltu syy olettaa, että eläketuki olisi lakkautettava tai sen määrää vähennettävä, eläketuen maksaminen voitaisiin väliaikaisesti keskeyttää tai eläketuen määrää väliaikaisesti vähentää, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu. Eläketuki voitaisiin myös väliaikaisesti keskeyttää tai sen määrää vähentää, jos eläketuen saaja ei noudattaisi lain 9 §:n mukaista velvollisuutta ilmoittaa eläketukeen vaikuttavissa olosuhteissa tapahtuneesta muutoksesta. Tällainen muutos voisi esimerkiksi olla uusi myönnetty eläke, avioituminen tai muu sellainen eläketuen määrään vaikuttava muutos. Ilman asianosaisen kuulemistä asiaa ei voitaisi lopullisesti ratkaista. Kansaneläkelaitoksen tekemään väliaikaiseen päätökseen eläketuen keskeyttämisestä ei saisi hakea muutosta.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että jos eläketuen saaja muuttaa ulkomaille vakinaisesti asumaan, eläketuki lakkautettaisiin muuttoa seuraavan kuukauden alusta lukien. Tukea ei maksettaisi ulkomaille, koska kyseessä ei ole eläke vaan tuki, jonka tarkoitus on Suomessa vakinaisesti asuvan ikääntyneen pitkäaikaistyöttömän pysyväisluontoisen toimeentulon turvaaminen. Eläketuki korvaisi henkilön työmarkkinatuen saamisen, jonka saaminen myös edellyttää vakinaista Suomessa asumista.

18 §. Eläketuen maksaminen kunnan toimielimelle. Jos eläketuen maksamista tuen saajalle itselleen ei voitaisi pitää tarkoitustaan vastaavana henkilön elämäntapojen, sairauden tai muun syyn vuoksi eikä henkilölle ole määrätty edunvalvojaa, voisi Kansaneläkelaitos edunsaajan suostumuksella päättää, että tuki maksetaan tuen saajan asuinkunnan

sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulle toimielimelle käytettäväksi tuen saajan tai Kansaneläkelain 42 §:n 3 momentissa tarkoitettujen omaistensa huoltoon. Kansaneläkelain 42 §:n 3 momentin mukaan tällä tarkoitetaan etuuden saajan puolisoa, 16 vuotta nuorempien lapsia tai tätä vanhempia työkyvyttömiä lapsia, jos heidän elatuksensa on riippuvainen etuudesta. Näin maksettua tukea ei saisi vastoin eläketuen saajan nimenomaista suostumusta käyttää muuhun kuin sen kuukauden aikana annettavaan huoltoon, jolta eläketuki on maksettu. Pykälä vastaisi asiallisesti kansaneläkelain 44 §:ää.

19 §. Eläketukea koskevat menettelysäännökset ja muutoksenhaku. Pykälän 1 momentin mukaan Kansaneläkelain antamaan eläketukea koskevaan päätökseen noudatettaisiin, mitä kansaneläkelaiissa säädetään annettavasta etuuspäätöksestä, viivästyskorotuksesta, tietojen saamisesta, tietojen luovutuksesta, tietojen käytöstä ja teknisestä käyttöyhteydestä, takaisinperinnästä ja vanhentumisesta sekä eläkepäättöstä koskevasta oikaisusta, muutoksenhakumenettelystä ja lainvoimaisen päätöksen poistamisesta. Muutoksenhaun osalta noudatettaisiin myös kansaneläkelain säännöksiä. Kansaneläkelaitoksen eläketukea koskevaan päätökseen tyytymätön saisi hakea muutosta tarkastuslautakunnalta kirjallisella valituksella. Tarkastuslautakunnasta säädetään sairausvakuutuslaissa. Tarkastuslautakunnan päätökseen tyytymätön saisi hakea siihen muutosta vakuutus oikeudelta kirjallisella valituksella. Eläketukea koskeva muutoksenhaku olisi kaksiportainen. Vakuutus oikeuden päätökseen ei saisi hakea muutosta.

Kansaneläkelaitoksen päätöstä olisi muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

5 luku Erinäiset säännöt

20 §. Ulosmittauskielto. Pykälän 1 momentin mukaan eläketuen kansaneläkeosuutta ei saisi ulosmitata. Kansaneläkelain 79 §:n 3 momentin viittaussäännöksellä mahdollistettaisiin tietojen luovuttaminen ulosoton suojaosuuksien laskemista varten. Eläketuen työ-

eläkeosuus olisi sitä vastoin ulosmitattavissa.

Pykälän 2 momentin mukaan eläketukioikeuden siirtämistä toiselle henkilölle olisi pidettävä mitättömänä.

Pykälän 1 ja 2 momentit vastaisivat kansaneläkelain 79 §:n 1 ja 4 momenttia.

21 §. Toimeenpano ja tiedonsaantioikeus. Pykälän 1 momentin mukaan eräiden pitkäaikaisesti työttöminä olleiden henkilöiden eläketuesta annetun lain mukaiset lakisääteiset toimeenpanotehtävät hoitaisi Kansaneläkelaitos.

Pykälän 2 momentissa säädetään työvoimatoimiston velvollisuudesta antaa Kansaneläkelaitoksen pyynnöstä lausunto siitä, onko eläketuen hakija pitkäaikaistyötön siten kuin julkisesta työvoimapaalvelusta annetussa laissa (1295/2002) tarkoitetaan. Työvoimatoimiston antama lausunto olisi sitova. Kansaneläkelaitos tarkistaisi myös kaikki muut edellä mainitut eläketuen saamisen edellytykset. Työvoimatoimiston lausunnon toimittamisesta ja lausuntoon merkittävistä seikoista säädettäisiin tarvittaessa työministeriön asetuksella. Lausunto annettaisiin maksutta.

Pykälän 3 momentin mukaan Kansaneläkelaitoksella olisi työttömyysetuuspäivien laskemista varten oikeus saada salassapitosäännösten estämättä tietoja eläketuen hakijalle maksetuista työttömyysturvalain mukaisista päivärahoista työttömyyskassalta.

22 §. Eläketurvakeskuksen ja Kansaneläkelaitoksen ilmoitusvelvollisuus. Pykälän 1 momentissa säädetään Kansaneläkelaitoksen velvollisuudesta ilmoittaa eläketukea hakeeneen henkilöllisyyttä koskevat yksilöintitiedot työvoimatoimistolle julkisesta työvoimapaalvelusta annetun lain mukaisen sitovan lausunnon antamista varten. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös samojen tietojen antamista Eläketurvakeskukselle eläketuen hakijan työeläkeosuuden määrittämistä varten.

Pykälän 2 momentin mukaan Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus saada eläketuen laskemista varten tarvitsemansa tiedot Eläketurvakeskukselta lain 5 §:ssä säädettyjen työeläkkeiden määrästä.

23 §. Rahoitus. Eläketukien kansaneläke- ja työeläkeosuus rahoitettaisiin eräiden muiden sosiaali- ja toimeentuloetuuksien tapaan valtion varoista. Tämä olisi myös hallinnollisesti tarkoituksenmukaista, koska eräiden pitkäai-

kaisesti työttömänä olleiden henkilöiden eläketuesta annetun lain mukaisista tehtävistä huolehtisi Kansaneläkelaitos. Tarkoituksenmukaista olisi myös se, että eläketukien rahoitus- ja veloitusmenettely hoidettaisiin kuten kansaneläkkeissä kuitenkin siten, että valtio maksaisi ennakkona koko maksettavaksi arvioitun määrän.

Pykälän 3 momentin mukaan henkilölle 62 ikävuoden täyttämisen jälkeen myönnettävä vanhuuseläke rahoitettaisiin samalla tavoin kuin vanhuuseläkkeet. Vanhuuseläkkeiden rahoitusta koskevat säännökset sisältyvät eri ansio- ja työeläkelakeihin.

24 §. Indeksisidonnaisuus. Lain eläketuen rahamäärät sidottaisiin elinkustannusten muutoksiin siten, että niitä muutettaisiin samanaikaisesti ja samassa suhteessa kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa säädetään.

Lain 6 §:n rahamäärät vastaisivat kansaneläkeindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuonna 2001 maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu (kansaneläkeindeksi 2001 = 1302).

25 §. Voimaantulo. Laki tulisi voimaan 1 päivänä toukokuuta 2005.

Voimaantuloa koskevan pykälän 2 momentin mukaan lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä ennen lain voimaantuloa.

Eläketuen myöntämistä koskevia päätöksiä annettaisiin lain voimaantulosta alkaen eli 1 päivästä toukokuuta 2005 lähtien.

1.2. Tuloverolaki

63 b §. Eläketuki. Pykälä olisi uusi. Pykä-

lässä ehdotetaan säädettäväksi, että eräiden pitkäaikaistyöttöminä olleiden henkilöiden eläketuesta annetussa laissa säädettävään eläketukeen sovellettaisiin verotuksessa eläkettä koskevia säännöksiä. Eläketuki olisi siten ansiotuloa ja oikeuttaisi henkilön muun muassa eläketulovähennykseen.

2. Säättämisjärjestys ja suhde perustuslakiin

Esityksessä ehdotetaan, että ne vuonna 1941—1947 syntyneet henkilöt, jotka ovat olleet työttöminä lähes yhdenjaksoisesti 1990 luvun alusta lähtien saisivat työmarkkinatuen sijasta mahdollisuuden eläketukeen ja muiden pitkäaikaisesti työttömien tapaan oikeuden lakisääteisen vanhuuseläkkeeseen 62 vuotta täytettyään. Työttömällä säilyisi edelleen oikeudet hakea kaikkea lakisääteistä sosiaaliturvaa. Ehdotuksella ei alenneta kenenkään maksussa olevaa sosiaaliturvaa.

Lakiehdotus voidaan siten käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

3. Voimaantulo

Uutta tukea maksettaisiin vuoden 2005 toukuun alusta lukien. Koska uusia ikäryhmiä tuen piiriin ei tulisi, eläketuen maksaminen päättyisi vuonna 2009, jolloin vuonna 1947 syntyneet täyttävät 62 vuotta ja pääsevät vanhuuseläkkeen piiriin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**eräiden pitkäaikaisesti työttöminä olleiden henkilöiden eläketuesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Eläketuen saamisen yleiset edellytykset

1 §

Oikeus eläketukeen

Vuonna 1941—1947 syntyneellä Suomessa asuvalla henkilöllä, joka on työmarkkinatukeen oikeutettu ja joka on julkisesta työvoimapaivalvelusta annetun lain (1295/2002) 1 luvun 7 §:n 1 momentin 5 – kohdan tarkoittamalla tavalla pitkäaikaistyötön 31 päivänä joulukuuta 2004 ja jolle on maksettu työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista työmarkkinatukea työttömyyden perusteella vähintään 2500 päivältä tai jolle on maksettu enimmäisaika työttömyysturvalain mukaista päivärahaa ja sen lisäksi työmarkkinatukea työttömyyden perusteella vähintään 2000 päivältä 1 päivästä tammikuuta 1992 lukien 31 päivään joulukuuta 2004 mennessä, on oikeus tämän lain mukaiseen eläketukeen sen kuukauden loppuun saakka, jolloin hän täyttää 62 vuotta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna työmarkkinatukeen oikeutettuna henkilönä pidetään työmarkkinatuen saajan lisäksi työttömyysturvalain 7 luvun 2 §:n 1—8 kohdissa tarkoitettua henkilöä sekä työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua työkyvyttöntä henkilöä, joka saa sairausvakuutuslain (364/1963) mukaista sairauspäivärahaa.

Eläketukena maksetaan kansaneläkeosuutta ja työeläkeosuutta siten kuin jäljempänä sää-

detään.

2 §

Eläketuen saajan oikeus vanhuuseläkkeeseen

Edellä 1 §:ssä tarkoitettulla henkilöllä on oikeus kansaneläkelain (347/1956) ja 5 §:ssä mainittujen eläkelakien mukaiseen vanhuuseläkkeeseen 62 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta lukien. Vanhuuseläkkeeseen ei tehdä varhennusvähennystä.

Jos 1 §:ssä tarkoitettu henkilö on ennen tämän lain voimaantuloa täyttänyt 62 vuotta, hänellä on oikeus 1 momentissa tarkoitettuun vanhuuseläkkeeseen. Vanhuuseläke myönnetään hakemuksesta.

3 §

Suhde muihin etuuksiin

Oikeutta eläketukeen ei ole henkilöllä, joka saa kansaneläkelain tai työeläkelakien mukaista työkyvyttömyyseläkettä, työttömyyseläkettä, vanhuuseläkettä, varhennettua vanhuuseläkettä tai vastaavaa ulkomailta maksettavaa eläkettä.

Eläketuen saajalla on oikeus sairausvakuutuslain mukaiseen päivärahaan vastaavasti kuin vanhuuseläkettä saavalla henkilöllä sairausvakuutuslain 8 luvun 6 §:n mukaan. Eläketuen saajalla ei ole oikeutta työttömyysturvalain mukaiseen työttömyysetuuteen.

Eläketuen saajalla on oikeus eläkkeensaajien asumistukeen siten, kuin eläkkeensaajien

asumistukilaisissa (591/1978) säädetään.

Eläketuen saajalla on oikeus lapsikorotukseen siten, kuin kansaneläkelain 29 §:ssä säädetään.

Jos eläketuen saajalla on oikeus saada perhe-eläkelain (39/1969) mukainen leskeneläkkeen alkueläke, alkueläkettä maksetaan se määrä, jolla alkueläke ylittää kansaneläkeosuuden määrän. Eläketukea ja perhe-eläkelain mukaista leskeneläkkeen jatkoeläkettä ei makseta samanaikaisesti.

4 §

Suomessa asuminen

Henkilön Suomessa asuminen määräytyy asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993) mukaan.

2 luku

Eläketuen määrä

5 §

Työeläkeosuuden määrä

Jos 1 §:ssä mainitulle henkilölle on 31 päivään joulukuuta 2004 mennessä karttunut työntekijäin eläkelain (395/1961) vähimmäisehtojen mukaista eläkettä; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) mukaista eläkettä; maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) vähimmäisehtojen mukaista eläkettä, yrittäjien eläkelain (468/1969) vähimmäisehtojen mukaista eläkettä; merimieseläkelain (72/1956) mukaista eläkettä; taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain (662/1985) mukaista eläkettä; kunnallisen eläkelain (549/2003) mukaista eläkettä, valtion eläkelain (280/1966) mukaista eläkettä sekä muuta eläkettä, johon oikeus määräytyy muiden säännösten nojalla valtion eläkelain mukaan; evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain (298/1966) nojalla myönnettyä eläkettä ja ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain (521/1969) nojalla myönnettyä eläkettä, hänellä on oikeus saada edellä mainittujen lakien mukaisesti 31 päivään joulukuuta 2004

laskettu työ- tai ansioeläkkeen määrä eläketuen työeläkeosuutena. Työeläkeosuus tarkistetaan eläketukea myönnettäessä vuoden 2004 indeksitasoon käyttäen työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentissa (1482/1995) säädettyjä indeksilukuja.

6 §

Kansaneläkeosuuden määrä

Täysimääräinen kansaneläkeosuus on ensimmäisessä kuntaryhmässä 5 715,12 euroa ja toisessa kuntaryhmässä 5 477,40 euroa vuodessa.

Jos eläketuen saaja on avioliitossa, täysimääräinen kansaneläkeosuus on ensimmäisessä kuntaryhmässä 5 028,48 euroa ja toisessa kuntaryhmässä 4 826,04 euroa vuodessa.

Eläketuen kansaneläkeosuuden määrä lasketaan siten, että täysimääräisestä kansaneläkeosuudesta vähennetään 50 prosenttia siitä vuositulon osasta, joka ylittää 536 euroa vuodessa. Vuositulona otetaan huomioon 5 §:ssä mainittu työeläkeosuus sekä kansaneläkelain 26 §:n 1 ja 5 momentissa mainitut etuudet ottaen huomioon, mitä mainitun pykälän 4 momentissa säädetään. Eläketuen määräytymiseen vaikuttavat tuloerät pyöristetään lähimpään euroon.

Eläketuen kansaneläkeosuus myönnetään sen kunnan kalleusluokan mukaisena, jossa henkilö asuu eläketuen alkamisajankohtana. Kun eläketuen saaja on asunut uuden asuinkunnan kalleusluokan mukaisessa kunnassa kuusi kuukautta, muutetaan eläketuen kansaneläkeosuus uuden asuinkunnan kalleusluokan mukaiseksi sitä seuraavan kuukauden alusta. Kuntien kalleusluokituksesta säädetään laissa kuntien yleisestä kalleusluokituksesta (955/1973).

Jos eläketuen hakija on asunut ulkomailla, kansaneläkeosuuden määrään sovelletaan, mitä kansaneläkelain 25 b §:n 1 ja 3 momentissa säädetään.

Eläketuen kansaneläkeosuutta ei makseta, jos sen määrä kuukaudessa olisi pienempi kuin 10,76 euroa.

3 luku

Eläketukea koskevat säännökset

7 §

Puolisot ja erillään asuminen

Jos mies ja nainen avioliittoa solmimatta jatkuvasti elävät yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa, eläketuen kansaneläkeosuutta määrättäessä sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään avioliitossa olevista henkilöistä.

Jollei avioliitossa olevalla henkilöllä ole yhteistä taloutta puolisonsa kanssa, hänen eläketukensa kansaneläkeosuutta määrättäessä sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään sellaisen henkilön eläketuesta, joka ei ole avioliitossa.

8 §

Eläketuki laitoshoidon ja rangaistuksen täytäntöönpanon aikana

Eläketuen kansaneläkeosuuden maksamiseen eläketuen saajan laitoshoidon ajalta sovelletaan, mitä kansaneläkelain 42 b ja 43 §:ssä säädetään.

Eläketuen maksamiseen eläketuen saajan rangaistuksen täytäntöönpanon ajalta sovelletaan, mitä kansaneläkelain 42 §:ssä säädetään.

9 §

Ilmoitusvelvollisuus

Eläketuen saajan on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle avioliiton solmimisesta, avioliiton purkautumisesta, eläketukeen vaikuttavissa tuloissa tapahtuneesta muutoksesta, ulkomaille muuttamisesta, asuinkunnan muuttumisesta, laitoshoitoon joutumisesta sekä muista eläketukeen vaikuttavista olosuhteiden muutoksista.

5 luku

Menettelysäännökset

10 §

Eläketuen hakeminen

Eläketukea haetaan sitä varten vahvistetulla Kansaneläkelaitoksen hyväksymällä lomakkeella Kansaneläkelaitokselta. Eläketuen hakijan on annettava eläketuen myöntämiseksi ja maksamiseksi tiedot hakijan ja hänen puolisonsa nimestä ja syntymäajasta, asuinkunnasta, laitoshoidossa tai rangaistuslaitoksessa olosta, saamistaan työttömyysturvalain mukaisista päivärahoista ja työmarkkinatuesta, työttömyysetuuksien maksajista sekä saamistaan eläketuloista, sekä muut eläketuen maksamiseksi tarvittavat tiedot.

Eläketukihakemus voidaan hylätä, jos tuen hakija kieltäytyy antamasta hakemuksen ratkaisemiseksi tarpeellista tietoa tai esittämästä sellaista selvitystä, jota häneltä kohtuudella voidaan vaatia.

11 §

Eläketuen myöntäminen

Eläketuki myönnetään sen kuukauden alusta, kun oikeus siihen on syntynyt, kuitenkin aikaisintaan työnteon päättymistä seuraavan kuukauden alusta. Eläketukea ei ilman erityistä syytä myönnetä pidemmältä kuin kuuden kuukauden ajalta ennen eläketuen hakemista.

12 §

Eläketuen maksaminen

Eläketuki maksetaan kuukausittain siten kuin kansaneläkelain 38 §:ssä säädetään saajan ilmoittamalle tilille Suomessa toimivaan rahalaitokseen. Eläketuki voidaan kuitenkin maksaa muullakin tavalla, jos tilille maksaminen ei ole mahdollista tai jos tuen hakija tai saaja esittää Kansaneläkelaitoksen hyväksymän erityisen syyn.

13 §

Eläketuen väliaikainen maksaminen

Jos eläketuessa tulona huomioon otettavista

5 §:ssä tarkoitettujen lakien mukaisista eläkkeistä tai muusta jatkuvasta eläketuen määrään vaikuttavasta etuudesta on muutoksenhaku vireillä, voidaan eläketuki myöntää ja maksaa väliaikaisena.

14 §

Eläketuen saajan oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen

Jos eläketukea saava henkilö tulee 5 §:ssä mainituissa laeissa tai kansaneläkelain 22 §:ssä tarkoitetulla tavalla työkyvyttömäksi, eläketuen saajalle voidaan myöntää hakemuksesta työkyvyttömyyseläke työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta. Eläketuki lakkautetaan työkyvyttömyyseläkkeen alkamisajankohdasta lukien.

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään kuntoutustukena, tässä laissa tarkoitettu henkilö on oikeutettu entisiin perusteisiin eläketukeen kuntoutustuen päättymistä seuraavan kuukauden alusta lukien.

15 §

Takautuva eläketuki

Jos eläketuen saajalle myönnetään takautuvasti eläkettä, korvausta tai muuta jatkuvaa eläketuen kansaneläkeosuuden määrään vaikuttavaa etuutta, Kansaneläkelaitos voi periä samalta ajalta liikaa maksetun eläketuen määrän takautuvasti suoritettavasta eläkkeestä tai muusta etuudesta siten kuin kansaneläkelaisissa säädetään.

Jos samalta ajalta, kun henkilölle maksetaan eläketukea, on maksettu myös työttömyysturvalain mukaista työttömyysetuutta, maksetaan eläketuki vastaavalta ajalta työttömyysetuuden maksajalle.

16 §

Eläketuen tarkistaminen

Eläketuen kansaneläkeosuus tarkistetaan, kun eläketuen saaja solmii avioliiton, avioliitto purkautuu tai kun eläketukeen vaikuttavissa vuosituloissa on tapahtunut muu kuin indeksisidonnaisuudesta johtuva muutos.

Vuositulon arvioimiseen sovelletaan muutoin, mitä kansaneläkelain 32 a §:n 2 momentissa säädetään vuositulon arvioimisesta.

Jos eläketukeen vaikuttava muutos on tapahtunut kalenterikuukauden 1 päivänä, eläketuki tarkistetaan sen kuukauden alusta. Muutoin eläketuki tarkistetaan muutoksen tapahtumista seuraavan kuukauden alusta.

Jos eläketuen kansaneläkeosuuden korottamisen edellytykset ovat Kansaneläkelaitoksen tiedossa, korotus voidaan myöntää myös ilman hakemusta.

17 §

Eläketuen väliaikainen keskeyttäminen ja lakkauttaminen

Eläketuen maksaminen voidaan väliaikaisesti keskeyttää tai sen määrää vähentää, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu, jos on perusteltu syy olettaa, että eläketuki olisi lakkautettava tai sen määrää vähennettävä, tai jos 9 §:n mukaista ilmoitusvelvollisuutta eläketuen saamisen edellytysten tarkistamiseksi ei noudateta.

Jos eläketuen saaja muuttaa ulkomaille vakinaisesti asumaan, eläketuki lakkautetaan muuttoa seuraavan kuukauden alusta lukien.

18 §

Eläketuen maksaminen kunnan toimielimelle

Jos eläketuen maksamista tuen saajalle itselleen ei voida pitää tarkoitustaan vastaavana hänen elämäntapojensa, sairautensa tai muun erityisen synn vuoksi eikä hänelle ole määrätty edunvalvojaa, eläkelaitos voi eläketuen saajan suostumuksella päättää, että tuki maksetaan eläketuen saajan asuinkunnan sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulle toimielimelle käytettäväksi eläketuen saajan ja hänen kansaneläkelain 42 §:n 3 momentissa tarkoitettujen omaistensa huoltoon. Näin maksettua eläketukea ei saa vastoin eläketuen saajan nimenomaista suostumusta käyttää muuhun kuin sen kuukauden aikana annettavaan huoltoon, jolta eläketuki on maksettu.

19 §

Eläketukea koskevat menettelysäännökset ja muutoksenhaku

Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemaan eläketukeen sovelletaan, mitä kansaneläkelaisissa säädetään päätöksen antamisesta, viivästyskorotuksesta, tietojen saamisesta, tietojen luovutuksesta, tietojen käytöstä ja teknisestä käyttöyhteydestä, takaisperinnästä ja vanhentumisesta sekä eläkepäätöksen oikaisusta, muutoksenhakumenettelystä ja lainvoimaisen päätöksen poistamisesta.

4 luku

Erinäiset säännökset

20 §

Ulosmittauskielto

Eläketuen kansaneläkeosuutta ei saa ulosmitata ottaen kuitenkin huomioon, mitä kansaneläkelain 79 §:n 3 momentissa säädetään.

Sopimus, joka tarkoittaa tähän lakiin perustuvan eläketukioikeuden siirtämistä toiselle, on mitätön.

21 §

Toimeenpano ja tiedonsaantioikeus

Tämän lain mukaiset eläketukea koskevat tehtävät hoitaa Kansaneläkelaitos.

Kansaneläkelaitoksen tai työeläkelaitoksen pyynnöstä työvoimatoimisto antaa maksutta sitovan lausunnon siitä, onko 1 §:ssä tarkoitettu henkilö julkisesta työvoimapalveluista annetussa laissa tarkoitettu pitkäaikaistyötön. Työvoimatoimiston lausunnon toimittamisesta ja lausuntoon merkittävistä seikoista voidaan säätää työministeriön asetuksella.

Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada maksutta salassapitosäännösten estämättä tämän lain mukaisen käsiteltävänä olevan asian ratkaisemista varten tietoja eläketuen hakijalle maksetuista työttömyysturvalain mukaisista päivärahoista työttömyyskassalta.

22 §

Eläketurvakeskuksen ja Kansaneläkelaitoksen ilmoitusvelvollisuus

Kansaneläkelaitos ilmoittaa eläketukea hakeneen henkilön henkilötiedot työvoimatoimistolle 21 §:ssä mainitun lausunnon antamista varten ja Eläketurvakeskukselle henkilölle kertyneen eläketuen työeläkeosuuden määrittelemistä varten.

Eläketurvakeskuksen tulee ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle eläkelaitoksilta saamansa tiedon perusteella, 5 §:ssä mainittujen lakien mukaan eläketuen hakijalle kertynyt työeläkeosuuden määrä tai määrän muutos eläketuen maksamista varten.

23 §

Rahoitus

Valtio korvaa Kansaneläkelaitokselle tämän lain nojalla maksettavista eläketuista aiheutuvat kutannukset.

Kansaneläkelaitoksen on neljä arkipäivää ennen maksupäivää ilmoitettava valtiolle määrä, joka tarvitaan Kansaneläkelaitoksen arvion mukaan maksettavien eläketukien maksamiseen. Kalenterikuukautena maksettujen eläketukien yhteismäärän ja saman kuukauden ennakkojen erotus on ilmoitettava valtiolle maksukuukautta seuraavan kuukauden aikana. Valtion tulee suorittaa erotus maksukuukautta seuraavan toisen kuukauden 15 päivään mennessä.

Valtion on 2 momentissa tarkoitettujen ilmoituksen perusteella maksettava Kansaneläkelaitokselle ilmoituksen mukainen rahamäärä viimeistään yksi pankkipäivä ennen eläketukien maksupäivää.

Eläketuen päättymisen jälkeen maksettava vanhuuseläke rahoitetaan siten kuin kansaneläkelaisissa ja 5 §:ssä mainituissa työeläkelaisissa vanhuuseläkkeiden rahoituksesta säädetään.

24 §

Indeksisidonnaisuus

Eläketuen rahamäärä sidotaan elinkustannusten muutoksiin siten, että niitä muutetaan samanaikaisesti ja samassa suhteessa kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään. Tämän lain 6 §:n mukaiset rahamäärät vastaavat kansaneläkeindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuonna 2001 maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

25 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2005.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Eläketuki myönnetään aikaisintaan lain voimaantulosta lukien.

2.

Laki**tuloverolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/1992) 4 lukuun uusi 63 b § seuraavasti:

63 b §

Eläketuki

Eräiden pitkäaikaisesti työttömänä olleiden henkilöiden eläketuesta annetussa laissa (/)

tarkoitettuun eläketukeen sovelletaan verotuksessa eläkettä koskevia säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2005 ja sitä sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2005 toimitettavassa verotuksessa.

Helsingissä 1 päivänä lokakuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Mönkäre*